

CENNÉ TAJNOSTI KLÁŠTERŮ

Nedávno jsem někde četl, že se církevní majetky řadily hned na druhé místo za ty šlechtické. Já bych to ale přehodil. Nevzpomínám si totiž, že by někdy v naší historii chyběly nářky na prázdnou královskou pokladnici. A netýkalo se to jen bohatých rodů, snadné to v tomto ohledu neměla ani šlechta. Vždyť kompletní lepší zbroj měla obdobnou cenu jako tři vesnice a nesmíme zapomínat ani na to, že kvalitně opancéřovat bylo třeba i koně. Nějaké polnosti, lesy a luhy jen sotva pokrývaly výdaje na družinu a kompletní provoz hradu.

A CHRÁMŮ

Zato majetky církevních řádů byly nesmírné, protože se hromadily už od dob od raného středověku. »Plnění církevních sýpek« trvalo ve velkém až do konce 18. století, kdy císař Josef II. začal nekompromisně rušit řády i jejich jedinečné výsady. **Došlo k zabavování církevního majetku – toho movitého (stavby i pozemky) i nemovitého (hotovost, veškeré cenné předměty, drahé kovy atd.). Katolická církev (jiná tu tehdy nebyla) tak měla podle programu Josefa II. zkrátka přijít o podstatnou část majetku.** Do té doby vlastnila mnohé vesnice, městečka, statky, lesy i polnosti, pobírala dlouhá staletí od poddaných nejrůznější poplatky, berně i desátky. (Pro úplnost si připomeňme, že jí patřil desátý díl ze všeho. Byly to daně ze soli, ze dřeva, plavby po řece, piva, medu, zkrátka ze všeho, na co si vzpomeneme.) **Vůbec největší část kynoucího majetku však církvi přicházela ještě z jiných zdrojů – v závětech věřících.** Majetek připisovali panovníci, šlechtici i měšťané a mnohdy na řády mysleli víc, než na vlastní příbuzné. Tímto způsobem se chtěli vykoupit

ze svých hříchů. Musíme si však uvědomit těžký úkol, který před sebou církev měla. **Kam takový ohromný majetek uschovat, aby nevzbudil nežádoucí pozornost a zavrátným bohatnutím nedošlo ke ztrátě přízně věřících?**

SNADNÉ ŘEŠENÍ

Nadbytky se investovaly do chrámových pokladů s hotovostí ve zlatě a do uměleckých a duchovně tematických předmětů nevída-

Klášter
v Chotěšově

né krásy. Byly vyrobeny z drahých kovů, perel a kamenů. Neumíme si ani představit jejich celkovou hodnotu. Moc dobře známe báje o pokladech pirátů, loupeživých rytířů i hradních pánů. Zapomínáme ovšem na to, že církevní poklady skutečně existovaly a najednou se po nich doslova slehla zem. **Existují přesné soupisy chrámových předmětů a jejich kopie jsou dodnes uloženy v tajných archivech Vatikánu.** Obrovská bohatství klášterů umocňovalo také to, že prostí mniši zásadně neměli kromě osobních potřeb vůbec nic. Mnohé kláštery byly opevněné a měly dostatek financí na to, aby si mohly udržovat po zuby ozbrojené posádky, o kterých se světským pánům většinou mohlo jen zdát. O to podivnější je, že některé kláštery do své bezpečnosti neinvestovaly, ačkoliv byly opakovaně drancovány. Byla to chyba, nebo měli svůj majetek dobře uschován, takže hlídat jej nemělo větší smysl? Konstatujme, že věděly, co dělají.

KLÁŠTERNÍ LABYRINTY, O NICHŽ NEMÁME ANI TUŠENÍ

Uvedme například impozantní klášter Louka ve Znojmě. Byl tam mocný hrad i opevněné město, ale klášter byl vydán napospas veškerým válečným událostem. Je to přinejmenším zvláštní... Vždyť klášter, který za dobu své existence navštívilo mnoho významných osobností, včetně Napoleona a ruského cara, nikdy nebyl opevněn, přestože – jak víme – se hradbami chránilo, co se dalo. Proč byl takto dáván napospas? Je možné, že měl nějakou jinou, mocnou zbraň, a tou bylo složité podzemí, které je důležité pro téměř všechny tyto komplexy. Při pohlednutí zpět zjistíme, že asi nebylo války, v níž by se kláštery nestaly obětí útoku. **Nikdy to ale církev finančně nesrazilo na kolena. Jen ten, kdo navštíví podzemí některých z klášterních komplexů, pochopí proč.** V Teplé, kde je pod povrchem hotové bludiště podzemních chodeb, stačilo jen otevřít stavidla a útočník, pokud do podzemí vůbec pronikl, se už nikdy nedostal ven. Do bludiště nebylo radno nikomu nepovolanému vstupovat, vždyť celé rozsáhlé podzemí a všechny nástrahy znal dobře jen představený kláštera. **Stavidla směl obsluhovat pouze jeden bratr, který měl samozřejmě náhradníka pro případ úmrtí.** Bylo zde možno nepozorovaně zazdíť prakticky cokoliv a v jakémkoliv množství a přístupové cesty účelově během několika minut zatopit.

BOHATSTVÍ, NA KTERÉ NIKDO NEDOSÁHL

A kde hrabiví nájezdníci nikdy neuspěli? **Loupeživí a drancující husité si kupříkladu ani neškrtli v bohatém klášteře v Chotěšově.** Řádové sestry se včas uchýlily pod ochranu plzeňských hradeb, kam se dle pověsti do-

Pokračování na str. 30-31 »

KAREL POKORNÝ (75)

Badatel, publicista

staly tajným podzemním tunelem. My jsme ovšem ani po opakovaných průzkumech pod gotickým konventem nenašli po chodbách ani stopu. Není však pochyb o tom, že tam jsou dnes odezdněné prostory, které byly evidentně tajnými skrýšemi pro nejcennější předměty.

Fascinující průhledy částí gotického podzemí

I toto schodiště v Chotěšově bylo po staletí zazděno

Napovídá o tom jejich umístění v síle nosných stěn. Je to logické. Bortit celé zdi – to by si tehdejší agresori dovolili jen těžko, protože se to na ně mohlo zřítit. Duch zvítězil nad hmotou i v pražském Klementinu. Syn Marie Terezie, císař Josef II., v roce 1784 zasadil katolické církvi těžkou ránu, když začal zabavovat církevní majetky. Obrovské bohatství pražského Klementina, které tehdy náleželo jezuitům, bylo jedním z jeho cílů. Jezuité už tehdy přerůstali přes hlavu nejen panovníkovi, ale i papeži, který tento řád zrušil. Jejich perfektní výzvědná služba dala včas echo a z jejich majetku se nenašlo vůbec nic. S »vybilénymi« stěnami i prázdnými pokladnicemi se Josef II. jen těžko smířoval, ale nic jiného mu nakonec nezbylo. Můžeme se však právem domnívat, že se jejich poklad nikdy neztratil a byl pouze přesunut na bezpečné místo, protože dle faktů nebyl nikdy nalezen. Předpokládá se, že cennosti nevyčísitelné hodnoty zůstaly v hlubokém podzemí Klementina dodnes. Samozřejmě, že se zde již nesčetněkrát pátralo. Je však nezbytné upozornit, že zhruba dvacet metrů odtud teče řeka. Jezuité byli natolik vynalézaví a chytří, aby majetky nedozírných hodnot ukryli ještě mnohem hlouběji, tedy pod úrovní nedaleké Vltavy. **Existují doložená svědectví, že si tato kontroverzní organizace v inkriminovanou dobu najala do podzemí Klementina i několik zedníků.**

MÍSTA SE ŠPATNOU POVĚSTÍ

K dalším majetkům tolik obávaných jezuitů na území nebo hranicích Prahy patřila i tvrz v Horních Měcholupech. Je hodně zajímavá a dnes už víme, že se v tvrzi nalézají skrytá schodiště a bývalá pokladnice. A nejen to. Spleť podzemí bylo propojené s tehdejšími

pivovarem. Intrikánskému řádu patřil i zámek Tuchoměřice, který stojí na místě původní tvrze. Měl obrovské sklepy v podobě tunelů a také kyvadlové zařízení, které přinášelo smrt. Jednalo se o propadlo v přijímacím sále, které se pod nepohodlným návštěvníkem sklopilo a ten spadl do šachty. Deska se poté protiváhou vrátila na původní místo. Zákeřné, jednoduché, účinné. Po zrušení řádu prý byly ještě v 18. století z jakési podzemní kobky tajně v noci odvezeny pozůstatky mnoha těl. Řád sice přestal existovat, ale zastupující místodržitel se po nuceném odchodu jezuitů z objektu obával propuknutí protikatolických bouří. Češi k tomu nikdy neměli daleko, a tak bylo nutné zamést veškeré stopy. Důkazů, že se přes propadliště zbavovali nepohodlných lidí, bylo třeba se zbavit za každou cenu. **Nemovitosti jim sice byly zabaveny, protože se ukrýt ani převézt nedaly, ale jakékoliv jiné cennosti nikdy nebyly oficiálně nalezeny. Společně s řádem se ztratily jako pára nad hrncem.** Za socialismu byla na příkaz stranických orgánů stržena velká část hospodářských budov a starobylé sklepy a tunelové chodby zavezeny sutinami. Tím se dle nich ušetřil čas a prostředky, protože zbytky ruin bylo třeba někde rychle uklidit. Přetím, než byly sklepy zavezeny, byly zcela určitě státními orgány podrobeny důkladnému prohledání. Jedno je ale jisté: vykutané tunely do skály nejsou zavalené. Jsou pouze zavezené tunami sutiny a je jen otázkou času, než se o ně začnou příští generace více zajímat. A možná budou mít to štěstí, že najdou, co už bylo zapomenuto.

NEJZÁHADNĚJŠÍ KLÁŠTER V ČECHÁCH

Další bohatství bylo nebo ještě stále je ve spleť podzemí chrámu ve Křtinách u Brna. Majetek, který tehdy mniši předávali císařským komisařům, totiž vůbec nesouhlasil se soupisem. Nakonec se však komisaři museli spokojit jen s tím málem, které mniši oficiálně přiznali, protože ani při důkladné prohlídce nenašli vůbec nic. První záhada zdejšího chrámu tedy zní: kam mniši velkou část ztraceného pokladu ukryli? Při opravách kostela se ve 20. století za první republiky tři zedníci, kteří tady pracovali, rozhodli, že místní podzemí prozkoumají na vlastní pěst. Zvědavost byla silnější než strach. Vždyť i oni už mnohokrát slyšeli dávné legendy, které vyprávějí o zdejším podzemním bohatství. O pracovní přestávce zedníci vnikli do podzemí poklopem a k průzkumu si vzali jen nějaké

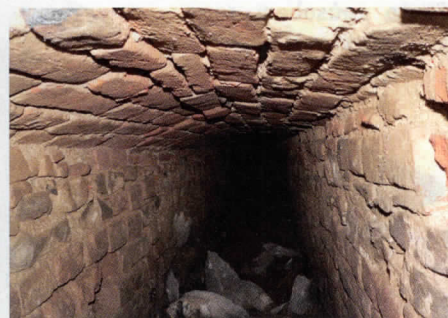

Klášter Křtiny

zbytky svíček z oltáře. Asi si umíte představit to zděšení, když jim při cestě zpátky dohořely. Potmě pak ve spleť chodbách hodiny bloudili a dlouho nemohli najít cestu ven. Měli však štěstí. Později o tom sepsali dlouhý a podrobný zápis. **O křtinském podzemí se znovu začalo mluvit za války, v roce 1942. Psychotronik, který nikdy předtím v tomto podzemí nebyl, vytvořil pomocí virgule podrobný plán.** Později se ukázalo, že mapa, kterou vytvořil, nebyla přesná. Došlo se k závěru, že senzibil pouze přizpůsobil svůj náskok onomu vyprávění ztracených dělníků. Myslím si však, že určité neshody s realitou mohly vzniknout i ze zcela jiného důvodu. Vždyť stačilo, aby byly určité vstupy zazděny nebo zamaskovány, a už mohlo dojít ke zkreslení. **Psychotronik mohl »vidět« chodby, o nichž dosud nemáme ani tušení.**

VAVŘÍNOVÉ LEBKY

Dlouho se mluvilo i o podzemním spojení kláštera s nedalekým zámekem. I když se mi tato

Podzemí křtinského kláštera

možnost jeví (stejně jako historikům) jako velmi pravděpodobná, místní farář se vždy snažil jakémukoliv obdobnému pátrání zamezit. Otázkou je, proč! **Dalším pátracím pokusům se zabránilo novým a celkovým pokrytím chrámu dlažbou v roce 1911. Dnes už si nikdo na umístění vstupu do chodby nepamatuje. V chrámu je dodnes mnoho tajemství. Při opravě střechy došlo k objevu skrytého schodiště v tubusu sloupu, které z půdy sestupovalo až do sklepení.** Ale jestli církev někdy podnikla kroky ohledně vyzvednutí zatajených cenností, není známo. Novodobější pokusy speleologů však přinesly nejeden další poznatek. Byla objevena krypta s velkým množstvím kostí, což je u krypt běžná věc. Zvláštní však bylo, že zcela vespodu té hromady bylo nalezeno dvanáct lebek s posmrtným zeleným tetováním se symbolem vavřínu a písmenem T. Jejich význam se dosud rozkrýt nepodařilo.

STÁTNÍ ZÁJEM DVOU TAJNÝCH SLUŽEB

Klášter v Jablonném v Podještědí skrýval cosi velmi důležitého. Farář, který tady po druhé světové válce působil, určitě něco věděl, protože se opakovaně pokoušel najít vstup do podzemního patra. Ale marně. Státní bezpečnost tu pořádala manévry téměř tři měsíce, což vypovídá o důležitosti pokladů – bez ohledu na to, o jaké

šlo – ve zdejší podzemí. Státní bezpečnost v 60. letech úzce spolupracovala s východoněmeckou tajnou službou Stasi, a proto znala umístění podzemních vstupů. Do hledání se zapojili i žabí muži, kteří se potápěli do méně přístupných lokalit, a nebylo pochyb o tom, že nejspodnější patro, které tak dlouho farář hledal, je zatopeno vodou. **Státní bezpečnost nepohrdla ani senzibílem, který jim s pomocí virgule dával cenné informace.** Hledači si pomáhali všemi dostupnými prostředky. Ve sklepech a v okolních staveních zapalovali dýmovnice, aby zjistili, zda jim kouř díky průvanům neprozradí dosud neznámé prostory. Svědci uvádějí, že něco nalezeno být muselo, protože po nocích odtud cosi vyvázely nákladáky. Mluvil jsem s lidmi, kteří toho byli svědky. Tajné služby vynaložily maximální úsilí, aby veřejnost mátlý nejrůznějšími povídkami a fantastickými nesmysly. Například se vypustila fáma, že Němci do zdejšího podzemí

nakladli nálože. **Nikdo nepovolany tehdy ke klášteru nesměl.** Jedno se musí nechat. Vnitřáci po sobě vzorně uklidili a dokonce vymalovali. Nikdo ale neví, zda našli skutečně vše, co bylo v klášteře uschováno. Celá ta věc se zametla pod koberec.

NEDRÁŽDĚTE HADA BOSOU NOHOU

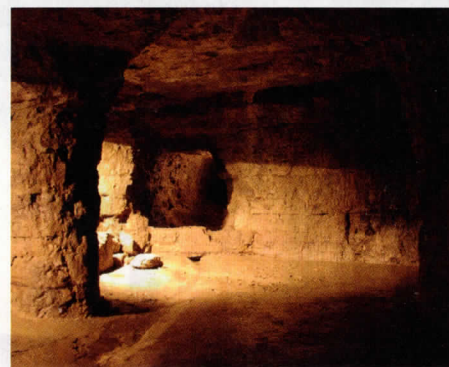
Muselo se jednat o něco moc důležitého, protože ještě před třiceti lety dostávali pracovníci televize a jiných médií, kteří pátrali po pravdě, výhrušné dopisy, aby se do případu zdejšího kláštera nemontovali. Spodní patra jsou dodnes nepřístupná. Co tam bylo, je stále utajeno. Mohlo tam být cokoli, včetně tajných německých archivů, případně plánů vynálezů, které mohly způsobit zvrát ve válce. Nyní objekt opět patří dominikánskému řádu. Získal jsem důvěru převora a ten nás pustil dolů. Je to impozantní a majestátní podzemí, vůbec nepůsobí pochmurně jako v jiných lokalitách. Pan převor byl vstřícný, ale evidentně opatrný. Dovolil i fotografování, ale na dotaz na možnost vstupu do nepochybně hlubšího podzemí odpověděl, že se rozhodl po něm nepátrat, a tím byla celá věc uzavřena.

NEJVĚTŠÍ ZMIZELÝ POKLAD

Velice napínavé je **vyprávění o polickém pokladu, jehož bohatství bylo srovnáváno s bohatstvím Jeruzalémského chrámu. Je tak podrobné, že si ho nemohl někdo úplně vymyslet.** Sesterský klášter břevnovských benediktinů v Polici nad Metují byl postaven na močálu, v »bezedné« bažině. V tomto případě byla použita tzv. pilotáž, což znamená zatlučení stovek až tisíců dubových kůlů do dna. Dub ve vodě ztuhne na kámen a na tomto podloží byl postaven mohutný chrám. Trvale se rozčilují nad tvrzením některých autorů o budování chodeb pod vodními plochami, v tekutých píscích a v bažinách. Je to technicky absolutně nemožné! Když se v třicetileté válce blížili Švédové, kteří v naší zemi napáchali víc škod, než obě světové války dohromady, byl polický poklad ukryt někde v okolí ve skalách. Svědectví o tom podal generál Montecuccoli. Mniši i s opatem byli povražděni, protože Švédům nic neprozradili. Faktem je, že polický poklad existoval a dosud nebyl nalezen.

ZTRACENÉ PODZEMÍ NALEZENO!

Aktivita ředitele Podještědského muzea Tomáše Edela přinesla v roce 1991 v Českém Dubu v oblasti církevních staveb objev století. Komenda johanitů (opevněné sídlo řádu) byla rozvrácena husity, ale podzemí zůstalo, i když bylo překryto přestavbami a další výstavbou. Potkal jej osud zapomnění. Doktor Edel se nechal vést zápisem jezuitského badatele Balbína, který v 17. století detailně popsal sklepení s chodbou vedoucí do tvrze Rabena. Edel dal dohromady i ostatní záznaky o zdejší podzemí a zahrnul do své

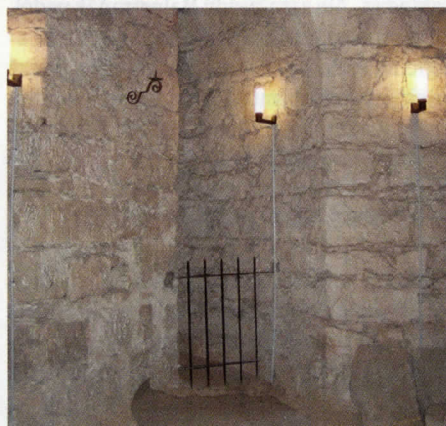
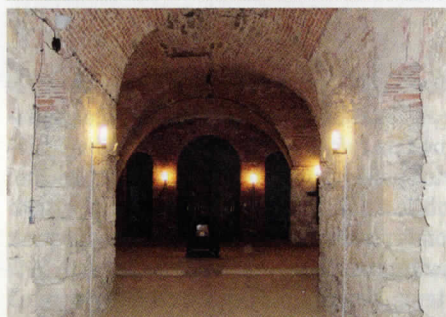

Spodní schodiště bylo po staletí zazděno. Tomáš Edel s nadšenci a archeology se tam probourali, vynosili tuny sutin a objevili fascinující podzemí.

Autor článku (vpravo) při průzkumu

ho pátrání i skupinu nadšenců-speleologů. Ti se probourali do podzemí a vyvezli nesčetné množství kubíků zeminy, sutě a naplavenin. A výsledek? **Vylouplo se úchvatné podzemí i s chodbou a objevili i zcela zapomenutou odvodňovací štolu táhnoucí se až za hradby. Zajímavé je, že mapa z 19. století šachtu ani navazující štolu vůbec nezaznamenává.** To znamená, že chodba ze sklepů byla opravdu chodbou únikovou, a ne »možná« štolou odvodňovací, jak zase opatrně spekulují vědci. Ani skeptici však nevyvrací, že byl Český Dub chodbami tak říkajíc protkáán. T. Edelovi ale šlo ještě o něco jiného. Chtěl vytipovat místo, kde mohl být podle mnoha indicií schován dávno ztracený relikviář. Jak to dopadlo? Veškeré pátrání skončilo na nedostatku financí. Nadšenci jen horko těžko dávali dohromady částku deseti tisíc na vrtnou soupravu. A když se zadařilo, vrták se zlomil. Na další vrt nebyly peníze. Po čase se ale ještě jednou opakoval. Očekávaná kamenná klenba chodby tam však nebyla, narazili na skálu. Hledání se z finančních důvodů neopakovalo a já tuto skutečnost považuji za velmi nešťastnou. Myslet si, že když se narazí na skálu, vše končí, je nesmysl. Vždyť chodby byly do skal ražené už od nepaměti a kdyby zde vrtali znovu, ale třeba o jediný metr vedle či hlouběji, mohli být úspěšní. Edel skutečně mohl mít pravdu a ztracený relikviář mohl být nadosah.

Klášter v Jablonném v Podještědí a jeho podzemí